LAUSUNTO
Helsinki 12.1.2023

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viite: asiantuntijakuuleminen 13.1. klo 9.45 (etäkokous Teams)

Asia: HE299/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja:
erityisasiantuntija Kaarina Tamminiemi, kaarina.tamminiemi@soste.fi, 040 5774614

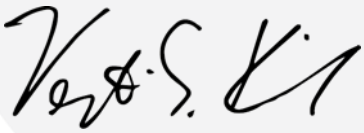

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Tarkastelemme lausunnossamme hallituksen esitystä palvelujen käyttäjien näkökulmasta.

Hallituksen lakiesityksen tavoitteena on yhtenäistää ja keventää sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontakäytäntöjä, lisätä omavalvontaa, vahvistaa ennakkovalvontaa ja parantaa erilaisten riskien tunnistamista. Tavoitteena on myös taata yhdenvertaiset ja laadukkaat palvelut maan eri alueilla.

Tavoissa tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Palvelutuotanto on laajentunut ja monimuotoistunut. Palvelujentuottajat käyttävät yhä useammin alihankkijoita palvelukokonaisuuksiin kuuluvien osien tuottamiseen. Yksityisten sosiaali- ja terveyspalveluiden osuus palvelutuotannosta kasvaa. Jos valvontaan käytettäviä resursseja ei ole mahdollista lisätä palvelujen määrän kasvua vastaavasti, on tärkeätä kohdentaa käytettävissä olevat valvonnan resurssit siten, että sosiaali- ja terveyspalvelujen laatu, asiakas- ja potilasturvallisuus sekä asiakkaan ja potilaan oikeudet voidaan turvata. Kansalaisten ja palvelujen käyttäjien näkökulmasta ajantasainen ja luotettava tiedonsaanti muun muassa palvelujen tuottajista on keskeistä.

SOSTEn huomiot esityksestä

- Ajantasainen ja luotettava tiedonsaanti on keskeistä, jotta ihmisten on mahdollista esimerkiksi vertailla sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajia keskenään.
- Omavalvonta edellyttää palvelunjärjestäjältä ja -tuottajalta hallinto-osaamista ja selkeää vastuiden määrittelyä ja vastuuhenkilöiden nimeämistä. SOSTE huomauttaa, että omavalvonta on yksi keino, mutta se ei voi korvata viranomaisen vastuulla olevaa valvontaa. Valvontaan tulee osoittaa myös riittävät resurssit.
- Avoimuuden ja luottamuksen näkökulmasta sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaan liittyvästä julkisesta tietopalvelusta tulisi pystyä luovuttamaan vähintään tieto palvelujen tuottajiin kohdistuvista tarkastuksista ja mahdollisuuksien mukaan myös tieto viranomaisen antamasta hallinnollisesta ohjauksesta.

Soveltamisala

SOSTE pitää tärkeänä, että lain soveltamisalaan kuuluvat kaikki palveluntuottajat niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta, jotta kaikki noudattavat samoja säännöksiä ja palveluntuottajien valvonta olisi mahdollisimman yhdenmukaista ja läpinäkyvää riippumatta siitä, onko kyseessä yksityinen vai julkinen palveluntuottaja.

Ehdotetussa laissa kaikki sosiaali- ja terveyspalvelut tulevat yhden rekisteröintimenettelyn piiriin, jolloin joustavuus parantuu esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa asiakkaan palvelutarve muuttuu.

Omavalvonta ei voi kokonaan korvata viranomaisvalvontaa sosiaali- ja terveydenhuollossa

SOSTEn mielestä hallituksen lakiesitys selkeyttää ja yhtenäistää sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa. Esitys lisää omavalvonnan osuutta, joka edellyttää palvelunjärjestäjältä ja -tuottajalta hallinto-osaamista ja selkeää vastuiden määrittelyä ja vastuuhenkilöiden nimeämistä. SOSTE huomauttaa, että omavalvonta on yksi keino, mutta se ei voi korvata viranomaisen vastuulla olevaa valvontaa. Valvontaan tulee myös osoittaa riittävät resurssit.

Lakiehdotukset: luku 3 Palveluntuottajien ja palveluyksikköjen rekisteröinti pykälät 12 rekisteriin tallennettavat tiedot ja niiden poistaminen ja 14 julkinen tietopalvelu

Julkinen tietopalvelu lisää asiakkaiden ja potilaiden tiedon saantia ja palvelujen vertailtavuutta esimerkiksi silloin, kun he tekevät valintaa palvelun tuottajista ja tarjolla olevista palveluista.

Ehdotetun 14 §:n perusteluista ilmenee, että jo voimassa olevan lainsäädännön tarkoituksena on ollut, että viranomainen luovuttaisi palveluntuottajia koskevaa tietoa tietoverkon kautta julkisesti. Kuitenkaan tällaista julkista tietopalvelua ei ole rakennettu. Sen takia nyt ehdotettu julkista tietopalvelua koskeva säännös tulisi mielestämme laatia velvoittavampaan muotoon. Ehdotamme, että 14 §:n ensimmäisen virkkeen alku: ”Palveluntuottajien rekisteristä voidaan julkaista korjataan muotoon: ”Palveluntuottajien rekisteristä **julkaistaan**…”.

Tieto viranomaisten suosittamista tarkastuksista tulisi lisätä tietopalveluun

Ehdotetun 14 §:n mukaan julkisessa tietopalvelussa voitaisiin julkaista valtaosa palveluntuottajien rekisteriin 12 §:n mukaan tallennettavista tiedoista. Kuitenkaan tietoa viranomaisten suorittamista tarkastuksista tai viranomaisen antamasta hallinnollisesta ohjauksesta ei julkisesta tietopalvelusta luovutettaisi. Tätä ratkaisua ei ole ehdotuksessa perusteltu. Mielestämme vähintään tiedon tehdyistä tarkastuksista tulisi ilmetä julkisesta tietopalvelusta. Kansalaisten tiedonsaannin ja palvelujen vertailtavuuden kannalta myös tarkastuskertomusten tulisi olla julkisia. Tämä lisäisi valvontatoiminnan läpinäkyvyyttä ja mahdollisesti myös palveluntuottajiin kohdistuvaa luottamusta.